

ODECHÓW

Lokalizacja (historyczna i współczesna)

ODECHÓW, powiat radomski województwa sandomierskiego (ob. powiat radomski, województwo mazowieckie), dekanat zwoleński, diecezja krakowska (ob. dekanat Radom-Wschód, diecezja radomska), kościół filialny parafii Skaryszew (ob. parafialny) pw. Zwiastowania Najśw. Marii Panny, nawa zachodnia, ściana zachodnia, relokowana dawna belka z chóru muzycznego, polichromia późnorenesansowa

Datowanie (z fazami)

1601

Fundator / fundatorzy (odpowiednio do faz)

NN fundator herbu Nałęcz, o inicjałach: A T (Tymiński)

Wykonawcy (osoby, warsztat, krąg artystyczny) – pierwotni i wtórni

nieustalony warsztat lokalny (?)

Historia powstania

Odechów jako wieś należał przed 1228 r. do uposażenia ziemskiego kapituły kolegiackiej w Sandomierzu, w 1537 r. zyskał prawo miejskie jako Nowy Targ (później Miasteczko Odechowskie), utracone w XVII w. Pierwotny kościół drewniany w randze parafialnego wzniesiony w latach 1404-1411 z inicjatywy ks. Mikołaja Trąby, podówczas podkanclerzego wielkiego koronnego; obecny, murowany z cegły, ufundował w 1459-1460 r. ówczesny prebendarz parafii ks. Jan Długosz, kanonik sandomierski i sławny historiograf czasów jagiellońskich. Belka z dawnego drewnianego chóru muzycznego pochodzi z dokonanego w 1601 r. remontu / modernizacji jej wnętrza i wystroju, z fundacji rodziny Tymińskich h. Nałęcz.

Przekształcenia, remonty, konserwacje

Kilkakrotnie remontowany, m.in. 1843 i 1872, kompleksowo rozbudowywany z inicjatywy ks. prob. Józefa Matulewicza w latach 1911-1913 wg projektu arch. Zygmunta Słomińskiego z Radomia (wtedy reorientacja świątyni na osi północ-południe, z budową w miejscu dwóch pierwszych przęseł dawnej nawy nowego korpusu z prezbiterium, o cechach modernistycznych). Ostatnia konserwacja ww. belki przed 2010 r., wtedy odczyszczenie i uzupełnienie ubytków w partii polichromii.

Kompozycja / układ

Belka prosta, z wcięciami, zaokrąglonymi narożnikami, z rytym napisem majuskułą / kapitałą nowożytną, litery i abrewiacje podkreślone czernią: „DOMINE NE INTRES IN JUDICUM CUM SERVO TUO (wolutkowy kartusz herbowy z godłem Nałęcz i syglami: A T) PROPTER INIQUITATES MEAS ET A LAQUEO MORTIS ERIPE ME ANNO 1601”. Ornamenty roślinne w kolorze czerwonym rozmieszczone wokół pierwszego i dwóch ostatnich elementów inskrypcji, w formie wici z sercowatymi listkami; tło tarczki zielonkawe.

Ikonografia

Według informacji podanej w 1911 r. przez ks. Jana Wiśniewskiego pod belką, na wykrojowo wyciętej desce nieistniejącego balkonu chóru muzycznego miały się znajdować jeszcze inne przedstawienia heraldyczne: Wieniawa, godło Królestwa Polskiego, Dębno, Prus I oraz Pobóg, Oksza, Gryf, Bogoria, Żnin, Pomian, Korczak, Pilawa, Jelita i Kościeszka, twarz z koroną na głownie (herb ziemi dobrzyńskiej), Aaron (kapituły krakowskiej) oraz ziemi sandomierskiej. Wszystkie one odnosiły zapewne do kolejnych proboszczów i kolatorów świątyni z sąsiednich majątków rycerskich / szlacheckich, ponadto prezentowały obiegowy program lojalistyczny, ukazujący rolę administracyjno-prawną państwa, diecezji i lokalnej kapituły.

Analiza formalno-stylistyczna

Obiegowy krój pisma i wolutkowy typ kartusza prezentują formy powszechnie spotykane w tym okresie w Małopolsce, co uniemożliwia identyfikację konkretnej pracowni ciesielskiej i malarskiej.

Źródła i literatura przedmiotu

Warszawa, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Dział Ewidencji i Rejestru Zabytków Ruchomych, karta nr RAX 000001216, 20.07.1978, oprac. W. Puget.

J. Wiśniewski, *Dekanat radomski*, Radom 1911, s. 165; Katalog zabytków sztuki w Polsce, t. III: *Województwo kieleckie*, red. J.Z. Łoziński i B. Wolff, z. 10: *Powiat radomski*, oprac. K. Szczepkowska oraz E. Krygier i J.Z. Łoziński, Warszawa 1961, s. 15; D. Kupisz, *Rody szlacheckie ziemi radomskiej*, Radom 2009, s. 218, il. 136.

Fotografie:

Odechów, kościół parafialny pw. Zwiastowania Najśw. Marii Panny, nawa, ściana zachodnia (chórowa), belka-legar z dekoracją heraldyczną, inskrypcyjną i floralną, 1601, polichromia późnorenesansowa, wyk. nieustalony warsztat lokalny (?), fot. MW, 2016.

